אויב נישט נאָך קליגער
הירשע־דוד קאַץ

אין אַ שטעטל הינטער בערדיטשעוו איז געווען אַ וואונדער־רבי. שלאָפֿע ט'ער געהיילט, עקרות פֿאַר געווינערינס געמאַכט.

מ'האָט דאָרטן געלעבט אין געמויערטע הײַזער. קיין פּרנסה האָט ניט אויסגעפֿעלט. מ'האָט זיך משׂמח געווען מיטן רבונו של עולם און מיטן רבין שליט"א. אַ סבֿרא אַז דאָרטן טאַנצט מען שוין אין בויך בײַ דער מאַמען. פֿאַר קיינעם ניט געדאַכט, טאָמער שטאַרבט בײַ זיי אַ ייִד, טאַנצט מען שוין ווײַטער אַרום קבֿר. ווער קען דאָס פֿאַרשטיין די חסידים?

נאָר וואָס, אויף דער לבֿנה זײַנען אויך דאָ שאָטנס. באַלד עפּעס, האָט מען ניט געדאַרפֿט קלערן ווענען פֿאַרטשעפּענען. האָט יענער גערעדט אונטער דער נאָז, האָט געהייסן אַז ער פֿאָנפֿעט ווי אַ לוטוואַק. אַ מצווה ניט אָפּגעהיט — לוטוואַק צלם־קאָפּ. אַ ווידערשפּעניק קינד — לוטוואַק שייגעץ. פֿון זינט דער גאָון האָט זיי אַרײַנגעלייגט אין חרם, די חסידים, האָט מען זיך אין אַ נויטפֿאַל אויך געשאָלטן, אַז יענער זאָל אַרײַנפֿאַלן צו די לוטוואַקעס.

צו זיי איז אַרײַנגעפֿאַלן אַ ליטוואַק. אַ ריכטיקער, ניט קיין צוגעקלערטער. ער איז געווען אַ פֿורמאַן מיט אַ שליחות אין מרחקים. פֿון קיין אײַזנבאַן האָט ער ניט געהאַלטן. זאָל ער פֿאָרן אין סטאַמבול וועט ער די קליאַטשע דאָרטן אויך אָנטרײַבן. אַן עקשן אַ ליטוואַק.

דער שטעטלשער שמש האָט דעם פֿרעמדן אין בית־מדרש געגעבן נאַכטלעגער.

מ'איז געקומען דעם בײַזוואונדער אָנקוקן. ער איז געגאַנגען, דער ליטוואַק, מיט אַ קליין בערדעלע און אַ דײַטשיש רעקל, אינגאַנצן אָן פּאות אַ ייִד. זײַן היטל איז אַפֿילו געווען אַ „ייִדיש היטל“, מיט אַ קאַזיריק, נאָר וואָס, אָנשטאָט אַ פֿלאַכן דעקל פֿון אויבן איז געווען אַ קאַפּוזע. אין גאַס האָבן אים נאָכגעשריִען קינדער: „אָנגעבלאָזענער לוטוואַק“. ער'ט אַ שמייכל געטאָן, און זיי אָנגעזאָגט, אַז בלאָזן בלאָזט מען שופֿר.

אין בית־מדרש האָט דער ליטוואַק אַראָפּגענומען אַ גמרא. דאַכט זיך, די גמרא חגיגה, און אפֿשר פּסחים. ער האָט זיך אָנגעהאַלטן אָן די צוויי עמודים ווי אָן די לייצעס.

דאָרטן האָט שוין געקלונגען. אַ ליטוואַק אַ בעל־עגלה איז אַרײַנגעפֿאָרן, זיצט ער אין בית־מדרש און לערנט אַ בלאַט גמרא פֿאַר זיך.

מ'האָט אים נאַרײַעט אַ יחידות מיטן רבין. האָט ער זיך פֿאַרענטפֿערט, דער מתנגד, אַז ער דאַרף דאָך ענדיקן דעם בלאַט. דאָרטן גופֿא, אין דער גמרא וואָס ער האָט געהאַלטן אין לערנען, האָט ער אויפֿגעמישט אַז ס'שטייט געשריבן:

— אינו דומה שונה פּרקו מאה פּעמים לשונה פּרקו מאה ואחת. ווער ס'לערנט הונדערט מאָל אַ פּרק איז ניט געגליכן צו דעם וואָס הונדערט־איין מאָל.

איז דאָס געווען הייסט דאָס בײַ אים די גמרא חגיגה.

די חסידים קענט איר דאָך, זיי לאָזן ניט אָפּעט. האָט אים אַ צווייטער איבערגעריסן: די פּאָר מינוט וועט ער מיטן אייבערשטנס הילף גוטמאַכן דערנאָך. אַ יחידות מיטן רבין איז דוחה.

האָט דער ליטוואַק אַראָפּגענומען די מסכתּא שבת, ער'ט אויפֿגעמישט, אַז ר' יהודה הנשׂיא זאָגט אַז די שטראָף פֿאַר ביטול תּורה איז אַ האַרבע, די אייגענע זין קענען אָוועקשטאַרבן, רחמנא לצלן.

ווײַטער האָבן זיי שוין געשוויגן, די חסידים. אַ ליטוואַק דאַרף דאָך אָבער אויף אַלצדינג אָפּענטפֿערן. אויס לשון קודש. ווענן דעם צי מ'קען גוטמאַכן געפּטרטע צײַט, האָט ער זיי שוין אַרײַנגעזאָגט אויף תּרגום לשון:

— יומא כּאַן, ומחר בבית קברי! — הײַנט איז מען דאָ און מאָרגן אויפֿן בית־עולם. די חסידים זײַנען אַרויס. דער

אונטער־שמש האָט דעם גאַסט שטילערהייט אויפֿגעהויבן דאָס קנויטל פֿון נאַפֿט־לאָמפּ. דער ליטוואַק האָט זיך מיטן לאָמפּ מחיה געווען. די אותיות האָבן געגלינצערט, ווי אין הימל פֿאַר אַ פֿײַערדיקער שקיעה.

***

צו מעריבֿ האָט מען זיך אַלע אומגעקוקט אויפֿן ליטוואַק. מער ט'מען אים קיין קשיות ניט געפֿרעגט. אַז אַ ייִד זאָגט זיך אָפּ פֿון אַ יחידות מיטן רבין איז ניטאָ וואָס צו ריידן.

נאָכן דאַווענען איז דער ליטוואַק ווײַטער געזעסן איבער דער גמרא בײַ דער ליכט פֿון נאַפֿט־לאָמפּ. אין בית־מדרש איז אַרײַן אַ זינדל פֿון שטעטלשן גבֿיר, אים האָט נאָך געפֿעלט אַ פּאָר יאָר צו בר־מצווה. דאָס ייִנגעלע מיט פֿליִענדיקע רויטע פּאות האָט זיך מיט חשק אַוועקגעזעצט האַרט לעבן ליטוואַק. מיט קיין פּיפּס האָט ער דעם פֿרעמדן ניט מפֿסיק געווען אין לערנען.

ראַפּטעם האָט דער מתנגד אַ חבֿרישע האַנט געלייגט אויף דער פּלייצע פֿון ייִנגעלע. ער האָט אים גענומען פֿאַרטײַטשן די גמרא, מיט רש"י און תּוספֿות. זײַן ליטווישע אויסשפּראַך האָט דעם ייִנגעלע אָנגעטאָן אַ כּישוף. גראָד ווי רעלסן, גיך ווי אַ באַן. שאַרף ווי אַ קערבֿ־זעג.

אָפּגעפֿאַרטיקט אַ סוגיא האָט דער ליטוואַק אַליין אַן הפֿסקה געמאַכט. ער האָט אַ פֿרעג געטאָן בײַם ייִנגעלע ווי רופֿט מען אים. דאָס ייִנגעלע האָט בײַם ליטוואַק געפֿרעגט פֿון וואַנען קומט ער.

— פֿון נאַראַט. ניט ווײַט פֿון גאַראַן.

— ס' אַ שטאָט?

— אַ פּיצינקע שטעטעלע. קלענער אַ סך ווי דאָ, אָרעמער אַ סך.

— ווי ווײַט איז דאָס פֿון דאַנען, אומגעפֿער?

— אַז דעם אום־געפֿער וואָס דאַרף מען? פֿון דאַנען נאַראַט איז נײַן הונדערט פֿיר און זעכציק וויאָרסט.

— וואו איז דאָס?

— ווילנער גובערניע 'סטע געהערט?

דערהערט „ווילנער גובערניע“, האָט דעם ייִנגעלע מיט די געפֿלאָכטענע פּאות אַ צופּ געטאָן אין האַרצן. ער האָט געשטומט. קיין שום חסיד קען ניט בלײַבן גלײַכגילטיק אַז לעבן אים שטייט אַ ייִד פֿון ווילנער גובערניע. זאָל זײַן אַ ליטוואַק אַ מתנגד.

— בײַ אײַך איז דאָ אַ רבֿ?

— וואָדען, אַ גלח?

— קיין וואונדער באַווײַזט ער ניט?

—— ייִנגעלע! בײַ אַ מענטשן איז קלוגשאַפֿט דער גרעסטער וואונדער. ער איז קלוג ווי שלמה המלך.

— ער דבֿיקעט זיך ניט מיט די ייִדן? מ'איז טאַקע טרויעריק דאָרטן?

—— ייִנגעלע! געמאַכטע פֿרייד איז אומעטיקער פֿון אַלע אומעטן. דעם לערנערס אומעט איז פֿריידיקער פֿון אַלע פֿריידן. אַז דו'סט עלטער ווערן וועסטו אַרײַנפֿאָרן. נאַראַט. ניט ווײַט פֿון גאַראַן.

צומאָרגנס פֿאַר שחרית איז דער ייִנגל אַרײַן אין בית־מדרש מיט זײַנע חבֿרימלעך אויפֿזוכן דעם ליטוואַק. קיין סימן איז פֿון אים ניט געווען.

***

אויך אַ חסיד נאָגט די תּאווה אַ זאַך צו דערגיין. אַ נפֿקא־מינה, ס'ברענט ניט. ס'איז אַוועק אַ יובֿל מיט יאָרן. פֿון ייִנגעלע איז געוואָרן אַ בײַכיקער ייִד מיט גרויע פּאות. ער איז געווען פֿון די שטעטלשע גבֿירים. די ניין קינדער זײַנע האָט ער אויסגעגעבן. די ווײַב איז געשטאָרבן פֿון אַ האָבן און ווײַטער ט'ער שוין ניט חתונה געהאַט. שיער ניט אַלע רווחים האָט ער אַוועקגעגעבן דעם רבינס הויף. וואָס אַ רבי קען אַ גראָשן אין מעשׂים טובֿים פֿאַרוואַנדלען קען אַ פּשוטער ייִד מיט קיין טויזנטער אויך ניט מאַכן.

דאַמאָלסט איז אים צו חלום געקומען דער ליטוואַק, ווי ער זיצט אין בית־מדרש בײַם נאָפֿט־לאָמפּ. ער'ט אים דערזען ווי ער טוט אַ זאָג מיט זײַן ליטווישער אויספּראַך: ווילנער גובערניע 'סטע געהערט? אַז דו'סט עלטער ווערן וועסטו אַרײַנפֿאָרן. נאַראַט. ניט ווײַט פֿון גאַראַן.

ער איז אַוועק צום רבין, שוין יענעם רבינס אַן אייניקל. אַז בײַ זיי גייט דאָך עס פֿון טאַטן צום זון. האָט ער אים דערציילט אַז אים איז צו חלום געקומען אַ ליטוואַק וואָס איין נאַכט ט'ער גענעכטיקט אין בית־מדרש מיט אַ יאָר פֿופֿציק צוריק. אַ פֿורמאַן וואָס האָט געקענט לערנען אַ בלאַט גמרא. סײַ אין בית־מדרש און סײַ אין חלום האָט אים דער ליטוואַק געבעטן אַ קוק טאָן בײַ אים אין ווילנער גובערניע.

דערהערט ווילנער גובערניע האָט אויך דעם רבין אַ צופּ געטאָן אין האַרצן. ער'ט ווויל געוואוסט אַז דאָרטן איז תּורה לערנען אַ קנין בײַ גאַנץ כּלל ישׂראל. האָט אים דער רבי געענטפֿערט אַזוי צו זאָגן: — פֿון הימל איז דאָס! קיין „צופֿעליק“, איז נישטאָ! דער בעל שם טובֿ האָט מבֿאר געווען דעם ענין פֿון השגחה פּרטית. אַז אַ ווינטל טראָגט איבער אַ בלעטעלע פֿון אַ בוים, פֿון איין אָרט אויף אַ צווייטן אָרט ביז וואַנען עס בלײַבט ערגעץ ליגן, איז עס אַלץ השגחה פּרטית. איז דאָך קל וחומר אַז דער אייבערשטער האָט דעם ליטוואַק דאָ הי צוגעשיקט מיט פֿופֿציק יאָר צוריק. ביסט גאָר געבוירן געוואָרן צו אַזאַ מין שליחות. נעם דיר מיט חסידישע ספֿרימלעך מיט די סידורים פֿון אר"י הקדוש און לאָז דיך אין וועג אַרײַן קיין ווילנער גובערניע. אָנוואַרעמען די נשמות דאָרטן! אַ סבֿרא אַז די גאַנצע שטאָט וועט בײַ זיי ווערן חסידים. ניט פֿאַרגעסן זאָגן תּפֿילת הדרך.

***

דער חסיד האָט זיך אַוועקגעלאָזן אין וועג אַרײַן. קיין בערדיטשעוו ט'ער געכאַפּט אַ פֿור. דאָרטן איז ער אַרויף אויפֿן אײַזנבאַן. ער איז דורכגעפֿאָרן סלאָוויטע, ראָוונע, בריסק, ביאַליסטאָק, האָראָדנע, לאַנדוואַראָוו. ס'איז געווען נאָך שבֿועות. אין פֿענצטער האָט ער דערזען ווי די פֿעלדער ווערן אַלץ אָרעמער. די ליטווישע ערד האָט וואָרהאַפֿטיק נאָר צו בולבעס געטויגט.

צו די ערשטע פּאַסן פֿרימאָרגן־ליכט איז אָנגעקומען דער צוג אויפֿן ווילנער וואָקזאַל. פֿורמאַנעס האָבן די באַנען אָפּגעוואַרט.

דער אַמאָליקער פֿורמאַן איז שוין לאַנג אויפֿן פֿורמאַנישן הימל געווען. האָט זיך דער חסיד אויסגעקליבן אַ ייִדן וואָס איז געווען אויף אים ענלעך.

— וואוהין?

— נאַראַט. נישט ווײַט פֿון גאַראַן.

— נאַראַט? גאַראַן? עק וועלט! אַז ס'איז קיין זאַך דאָרטן ניטאָ!

— איז דאַרף מען נישט, כּ'ל פּאָרן מיט אַ צווייטן.

— נאָ־אָ־אָ! אַף נאַראַט!

אַזוי האָט דער פֿורמאַן צום פֿערד אַ שרײַ געטאָן. דער פֿערד, ער איז געווען אַ געזונטער קאַשטאַן, האָט די בריטשקע געשלעפּט אויף ירידַ גאַס, ער איז אַרויס פֿון שטאָט אויף מאַלאָדעטשנע. אַלצדינג פֿאַר דעם ווי דער פֿורמאַן האָט אַ צי געטאָן מיט אַ לייצע. אונטערוועגנס האָט ער בײַ זיך אַ טראַכט געטאָן, דער חסיד, אַז דער פֿערד איז אויכעט אַ ליטוואַק.

***

אָנגעקומען אין נאַראַט, וואָס ניט ווײַט פֿון גאַראַן. דער חסיד איז אויסגעשטיגן פֿון וואָגן. אײנמיטן גאַס ט'ער געגומען לאַבן. דער גאַנצער נאַראַט איז געווען אַ ביסל הילצערנע באַטעס, קרומע, האַלב אײַנגעזונקענע אין דער ערד. אויך מיר אַ שטאָט!

אין אַן אויגנבליק האָט זיך אָנגעזאַמלט גאַנץ נאַראַט. מ'האָט זיך מחיה געווען מיטן פֿרעמדנס אויסטערליש ייִדיש לשון און די סאַמעט־זײַדענע מלבושים פֿון יענער זײַט סמבטיון. מ'האָט אים שיין אָפּגעגעבן שלום.

— אַ ייִד מעג דאָ בײַ אײַך נעכטיקן אין בית־מדרש אַ נאַכט?

— חס ושלום! וואָס פֿאַראַ בית־מדרש? בײַ מיר 'עט איר נעכטיקן! איך גיב אײַך אָפּ די שלאָפֿשטוב! בײַ מיר!

— אַוואָס דאַרפֿט איר אים האָבן? בײַ מיר וועט אײַך זײַן ווי אין גלובאָק.

— איך וועל באַצאָלן פֿאַרן נאַכטלעגער.

— מיט אײַערע געלט 'עט איר אין גאַס שלאָפֿן! דאָ נעמט מען ניט קיין געלט בײַ אַ ייִדן וואָס פֿאָרט דאָ אַדורך! נאַראַט איז נאַראַט און סדום איז סדום!

דער שטעטלשער בעקער האָט פֿון קיין חכמות ניט געוואוסט. ער האָט דעם חסיד אָנגענומען פֿאַר דער האַנט און אַוועקגעפֿירט אין שטוב צו זיך.

בײַ די נאַראַטער האָט מען געהערט מערניט איין וואָרט: „אויסגעבאַפּט“.

דעם בעקערס קינדער זײַנען אין פֿאָראויס אַהיימגעלאָפֿן. אַז דער טאַטע איז אַרײַן מיטן גאַסט האָבן זיי דריי מאָל אויסגעזונגען „שלום עליכם, מלאכי השרת, מלאבי עליון“, פּונקט ווי אום שבת.

ס'איז געווען אַן אָרעם שטיבעלע מיט אַן ערדענער פּאָדלאָגע. אײנמיטן איז געשטאַנען אַ שטײנערנער אויוון וואָס האָט פֿאַראײנוועגס דאָס שטיבעלע אינצווייען געטײלט.

דער בעקער האָט צוגעשטעלט אַ פֿלאַש בראָנפֿן און געמאַכט לחיים מיטן פֿרעמדן. די בעקערין האָט דערלאַנגט טייגלעך אין האָניק מיט פֿלוימען־קאָמפּאָט.

***

מ'איז אַוועק אין בית־מדרש אויף מנחה־מעריבֿ.

אַזאַ אָרעם בית־מדרשל, אײנגאַנצן פֿון האָלץ, האָט דער חסיד נאָך ניט געזען. צו אים איז צוגעגאַנגען דער רבֿ. ער'ט זיך דערפֿרייט אַז בײַ אים אין בית־מדרש קומט דאַוונען אַ ייִד פֿון אַ ווײַטן לאַנד.

דער חסיד האָט אים שטילערהייט אַ פֿרעג געטאָן ווי אַזוי מ'קען דאַוונען אָן אַ גאַרטל. דער רבֿ האָט אים אַוועקגעלייגט אַ האַנט אויף דער פּלייצע.

— אַ גאַרטל לייגט מען איבערן מענטעלע פֿון אַ פּסולער ספֿר תּורה!

האָט אים דער חסיד ווײַטער געפֿרעגט פֿאַרוואָס טייל ייִדן גייען אום אין גאַס בגילוי ראָש.

— אַז ס'גייט ניט אין קיין דין. אַזוי'ט געפּסקנט דער גאָון. הלכות נטילת ידים, סימן ח, סעיף ב'.

דערהערט „גאָון“, האָט דעם חסיד אָנגעבאַפּט אַן אימה, די זעלביקע אימה וואָס מיט פּופֿציק יאָר פֿריִער, אַז ער האָט ייִנגלווײַז דאַמאָלסט דערהערט „ווילנער גובערניע“. ער איז דאָ דאָ אין לאַנד פֿון ווילנער גאָון.

צווישן מנחה־מעריבֿ האָט דער רבֿ געלערנט מיט די באַלעבאַטים אַ שיעור יורה דעה. סײַ פֿון טור און סײַ פֿון מחבר

מיטן רמ"א. אַלע ווייַלע ט'ער געבראַכט דעם ט"ז מיטן ש"ך. יעדן סעיף האָט ער אָפּגעשלאָסן מיטן גר"א, דעם ווילנער גאָון. דער רבֿ האָט יעדן אין די אויגן אַרייַנגעקוקט און מסביר געווען אַ זאַך ביז וואַנען ער האָט ניט געזען אַז מ'פֿאַרשטייט גענוי. דעם חסיד איז אויפֿגעלאָפֿן אַ שוויס. טאָמער וועט מען זען אַז ער איז ניט קיין קענער אין די קלייניקע אותיות. דער סוף איז געווען אַז ער האָט אַלצדינג פֿאַרשטאַנען. צום ערשטן מאָל אין זייַנע יאָרן ט'ער תּופֿס געווען אַ מחלוקת צווישן די פּוסקים „אינעווייניק“. אַן עלית נשמה איז דאָס אים געווען.

שפּעט בייַנאַכט האָט אים דער בעקער אַ זאָג געטאָן:

— זייט וויסן, אַז דער נאַראַטער רבֿ איז קלוג ווי שלמה המלך.

— פֿרעגט נישט. דאָס האָט מען מיר מיט פּופּציק יאָר צוריק נאָך געזאָגט וועגן אַ פֿריערדיקן נאַראַטער רבֿ.

אַזוי גאָר?

***

פֿאַרטאָג איז דער בעקער אַוועק אין בעקערייַ. דער חסיד האָט סייַ ווי ניט צוגעמאַכט קיין אויג. איז ער אויך אַרויס אינדרויסן. דאָרטן האָט ער דערזען ווי דער רבֿ לאָזט זיך אין וואַלד אַרייַן. איז ער אים פֿונדערווייַטנס נאָכגעגאַנגען. וואָס קען האָבן אין וואַלד אַ רבֿ?

דער רבֿ האָט אים באַלד דערזען ווי ער גייט אים נאָך.

— איר גייט אויך אין וואַלד אַרייַן שפּאַצירן? טאָ קומט. אינצווייען איז פֿריילעכער.

— וואואַהין?

— אַ קראַנקע יידענע, זי לעבט דאָ ניט ווייַט. אויפֿן דאָרף.

— מיט רפֿואות?

— רפֿואות גיט דער פֿעלדשער.

— איך האָב מיט זיך געלט. איך וועל איר שענקען אַ נדבֿה.

— מ'דאַרף דאָך ניט. דערויף איז דאָ אַ גמילת חסד. גיט בעסער זיי, וועט מען אויסטיילן אַלע אָרעמלייַט.

— איז מיט אַ ברכה? אונדזער רבי היילט מיט אַ ברכה.

— מיינע ברכות האָבן נאָך קיינעם ניט אויסגעהיילט.

ווייַטער האָט מען צווישנאַנאַנד ניט געשמועסט. פֿון טויאיקע צווייַגן זייַנען זיי ביידע גענעצט געוואָרן. אינדערווייַטנס האָט זיך אָנגעזען דאָס שטיבעלע וואו ס'האָט געלעבט די אַלמנה. דער נאַראַטער רבֿ איז אַרייַן אינעווייניק. דער חסיד איז אַ שטומער געשטאַנען אויף דער שוועל און זיך צוגעקוקט.

— ראָכאַיקע, וואָס ווייַנט איר?

איר האָט שוין פֿון יאָרן אָפּגענומען דאָס לשון. נאָר פֿון אירע קלוגע אויגן איז געווען באַשייַמפּערלעך אַז זי איז בייַ די קלאָרע געדאַנקען.

פֿון בוזעם־קעשענע האָט דער רבֿ אַרויסגענומען אַ ביכעלע. דאָס איז געווען אַ פּרשת שבֿוע מיט מפֿרשים וואָס מ'האָט אין ווילנע אַרויסגעלאָזן.

האַרבע עבֿרי לייענען איז פֿאַר אירע כּוחות ניט געווען. די זקנה האָט זיך אָבער מיטן ביכעלע מחיה געווען. געהאַלטן, געגלעט, אויפֿגעמישט.

דער רבֿ האָט גענומען דערציילן פֿון דער סדרה מיט זײַן האַסטיקן ליטווישן קול. די קראַנקע יידענע האָט זיך גענומען אויפֿמונטערן.

נאָכדעם האָט ער איר געזאָגט וואָס רש"י מאַכט, שוין מיט אַ ניגון. די קראַנקע האָט באַוויזן אַ מאַך טאָן מיט די ליפּן: „אײַ גוט“.

דאַן האָט ער גענומען דערציילן מעשׂיות פֿון מדרש, אויף אַ בדחנישן שטייגער, מיט לאַכעדיקס און וויינעדיקס. די קראַנקע האָט גענומען שאָקלען מיטן קאָפּ אַהער און אַהין צום טאַקט פֿון די מעשׂיות.

נאָכער האָט ער געבראַכט משלים פֿון מוסר ספֿרים, אויף אַ מגידישן משקל.

צום סוף האָט ער דערציילט פֿון אַ גמרא וואו מ'ברענגט פֿון דער סדרה אַ פּסוק. די קראַנקע האָט קוים פֿאַרשטאַנען אין וואָס דאָ איז געגאַנגען. שוין דער גמרא ניגון, בײַ איר דאָרטן עק וואַלד אין דער כאַלופּע, האָט איר צוגעגעבן אַ שטיק געזונט. מיטן פֿאַרקרימטן מויל האָט זי זיך פֿאַר גרויס פֿרייד צעשמייכלט.

***

דער חסיד איז שוין געבליבן אין נאַראַט אַ מתנגד. טאָמער האָט עמעצער געלאָזן פֿאַלן אַז דער נאַראַטער רבֿ איז קלוג ווי שלמה המלך, האָט ער שטילערהייט אַ זאָג געטאָן:

— אויב נישט נאָך קליגער.